

MAXSUS FANLARNI O'QITISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR VA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Azimova Mahliyo Alijanovna

Buxoro Innovatsiyalar Universiteti

Ta'lim muassasalarining boshqaruvi yo'nalishi

Ilmiy tadqiqot metodologiyasi fani

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada maxsus fanlarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqotda zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati tahlil qilingan.

Maqolada muammoli ta'lim, loyihaviy faoliyat, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli ta'lim platformalari va interaktiv metodlarning maxsus fanlarni o'qitish jarayonidagi samaradorligi ilmiy asosda ochib berilgan. Tadqiqot natijalari innovatsion pedagogik texnologiyalar maxsus fanlarni o'qitishda nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirish, o'quv jarayonini samarali tashkil etish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: maxsus fanlar, innovatsion pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar, didaktik imkoniyatlar, kompetensiyaviy yondashuv, muammoli ta'lim, loyihaviy faoliyat, raqamli ta'lim.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida maxsus fanlarni o'qitish jarayoni o'quvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikma va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga yo'naltirilmoqda. Shu sababli ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy o'qitish usullari o'quvchilarning faolligini yetarli darajada ta'minlay olmasligi, mustaqil fikrlash va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga to'liq xizmat qilmasligi bilan ajralib turadi.

Maxsus fanlarni o'qitishda innovatsion yondashuvlar o'quv jarayonini interaktiv, moslashuvchan va amaliy jihatdan samarali tashkil etish imkonini beradi. Ayniqsa, muammoli ta'lim, loyihaviy faoliyat, raqamli texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalari orqali o'qitish o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar bilimlarni tayyor holatda emas, balki izlanish, tahlil va amaliy faoliyat orqali o'zlashtiradilar.

ASOSIY QISM

Maxsus fanlarni o'qitish jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligi, amaliy fikrlashi va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari asosan interaktiv va faol ta'lim metodlari orqali shakllanadi. Shu sababli ta'lim jarayonida an'anaviy yondashuvlardan innovatsion yondashuvlarga o'tish zarurati yuzaga kelmoqda.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar maxsus fanlarni o'qitishda o'quvchini markazga qo'ygan holda ta'lim jarayonini tashkil etishga xizmat qiladi. Bunda o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi va hamkor sifatida ishtirok etadi. Muammoli ta'lim texnologiyasi orqali o'quvchilarga real kasbiy vaziyatlar taklif etiladi, ular muammoni tahlil qilish, sabab–oqibat bog'lanishlarini aniqlash va yechim topish jarayonida faol qatnashadilar.

Interaktiv metodlardan foydalanish maxsus fanlarning mazmunini o'zlashtirishni yanada chuqurlashtiradi. Masalan, “aqliy hujum”, “keys-stadi”, “klaster”, “loyiha metodi” kabi usullar o'quvchilarning bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lashiga yordam beradi. Ayniqsa, loyihaviy faoliyat o'quvchilarda rejalashtirish, jamoada ishlash va natijani taqdim etish kompetensiyalarini shakllantiradi.

Ilmiy jarayon shuni ko'rsatadiki, raqamli pedagogik texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalari maxsus fanlarni o'qitishda keng didaktik imkoniyatlar yaratadi. Elektron ta'lim platformalari, virtual laboratoriyalar va simulyatsion dasturlar orqali o'quvchilar murakkab kasbiy jarayonlarni xavfsiz va samarali tarzda o'rganish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa nazariya va amaliyot o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni mustahkamlaydi.

Tadqiqot metodikasi sifatida kuzatish, taqqoslash, pedagogik tajriba va tahlil metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar asosida innovatsion va an'anaviy o'qitish usullarining samaradorligi solishtirildi hamda interaktiv metodlar o'quvchilarning bilim darajasi va faolligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Quyida maxsus fanlarni o'qitishda qo'llaniladigan innovatsion pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlarning amaliy jarayonlari jadvalda keltirilgan.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlarning amaliy jarayonlari jadvali:

Pedagogik yondashuv	Amaliy qo'llanish jarayoni	Didaktik imkoniyatlari	Natijalar
Muammoli ta'lim texnologiyasi	Kasbiy vaziyatlarga asoslangan muammoli topshiriqlar berish	Mustaqil fikrlash va tahlil qilish rivojlanadi	Muammoni hal qilish kompetensiyasi shakllanadi
Loyihaviy faoliyat metodi	Amaliy loyiha ishlab chiqish va taqdim etish	Nazariya va amaliyot uyg'unlashadi	Kasbiy tayyorgarlik oshadi

Pedagogik yondashuv	Amaliy qo'llanish jarayoni	Didaktik imkoniyatlari	Natijalar
Keys-stadi metodi	Real kasbiy holatlarni tahlil qilish	Qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlanadi	Amaliy bilimlar mustahkamlanadi
Aqliy hujum metodi	Guruhda muammolar bo'yicha fikrlar ishlab chiqish	Ijodiy fikrlash faollashadi	O'quvchilarning faolligi oshadi
Raqamli texnologiyalar	Elektron platforma va virtual muhitdan foydalanish	Vizual va interaktiv o'rganish ta'minlanadi	O'zlashtirish darajasi oshadi

Dars boshlanishidan oldin o'qituvchi mavzuni amaliy jihatdan belgilaydi va muammoni aniqlaydi. Masalan, o'quvchilar laboratoriyada yoki seminar mashg'ulotida maxsus fan bo'yicha biror kasbiy jarayonni bajarmoqchi bo'lishadi. Bu bosqichda o'quvchilar o'z bilimlarini real vaziyat bilan solishtiradi, qaysi nuqtalarda bilim yetishmasligini kuzatadi, va bu bilim bo'shliqlarini aniqlash ilmiy tahlil sifatida amalga oshiriladi.

Keyingi bosqichda o'qituvchi interaktiv metodlardan foydalanadi: o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linadi, har bir guruhga real ish vazifasi beriladi. Masalan, texnik fanlarda ular jarayonning qadamlarini loyihalashadi, iqtisodiyot fanida esa moddiy va moliyaviy resurslarni taqsimlash modelini ishlab chiqishadi. Bu jarayonda o'quvchilar o'z bilimlarini sinab ko'radi, yangi metodlarni tatbiq qiladi va natijalarni eksperiment orqali tahlil qiladi.

Guruh ishlari yakunida o'quvchilar o'z yechimlarini taqdim qiladi va o'qituvchi refleksiya va ilmiy baholash bosqichini amalga oshiradi. O'quvchilar nima uchun shu qarorni tanlaganini tushuntiradi, metodni sinash davomida qanday natijalarga erishgani va qaysi amaliy qadamlar muvaffaqiyatli bo'lganini tahlil qiladi. Shu tarzda ilmiy jarayon nazariya bilan amaliyotni birlashtiradi, ya'ni o'quvchi o'z qarorini asoslab, bilimni amalda qo'llaydi.

Shuningdek, dars davomida o'qituvchi raqamli vositalar va simulyatsiyalarni qo'llaydi. Masalan, o'quvchilar interaktiv dastur orqali jarayonlarni simulyatsiya qiladi, xatolarni ko'radi, va bu orqali amaliy natijalarni tahlil qiladi. Har bir o'quvchi o'z faoliyati bo'yicha xulosa chiqaradi, qaysi qadam to'g'ri ishlaganini, qaysi qadamni takomillashtirish kerakligini belgilaydi. Shu tarzda ilmiy jarayon doimiy kuzatish, tahlil va amaliy qo'llash orqali davom etadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maxsus fanlarni o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim jarayonining sifati va samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqot jarayonida

aniqlanganki, an'anaviy o'qitish usullari o'quvchilarning faolligini to'liq ta'minlab bera olmaydi, holbuki innovatsion yondashuvlar o'quvchini ta'lim jarayonining faol subyekti sifatida shakllantiradi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va amaliy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Interaktiv metodlar orqali o'quvchilarning bilimlarni chuqur o'zlashtirishi, kasbiy faoliyatga tayyorgarligi hamda ijodiy salohiyati sezilarli darajada ortadi. Ayniqsa, loyihaviy faoliyat, keys-stadi va muammoli ta'lim metodlari maxsus fanlarning amaliy yo'naltirilganligini kuchaytiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli pedagogik texnologiyalar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish o'quv jarayonini vizual, interaktiv va moslashuvchan shaklda tashkil etish imkonini beradi. Bu esa o'quvchilarning bilimlarni mustahkam o'zlashtirishiga, ularni real kasbiy muhitga yaqinlashtirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. **Pedagogik texnologiya asoslari.** – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Sayidahmedov N.S. **Yangi pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Abdullaeva M., Qodirova N. **Maxsus fanlarni o'qitish metodikasi.** – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2020.
4. To'raqulov X., Rahimov B. **Ta'lim jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish.** – Toshkent: Sharq, 2021.